

Warszawa, 26. listopada 2020

Prof. dr hab. Grzegorz Sędek
Wydział Psychologii
SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

Recenzja skorygowanej wersji rozprawy doktorskiej mgr Piotra Modzelewskiego p.t.

„Edukacyjna skuteczność optymizmu”

Celem rozprawy doktorskiej mgr Piotra Modzelewskiego było empiryczne testowanie przewidywań dotyczących znaczącej roli optymizmu edukacyjnego jeśli chodzi o osiągnięcia szkolne uczniów, ich motywację i przystosowanie szkolne.

Skorygowana rozprawa doktorska składa się teraz z pięciu zasadniczych części: (I) Przegląd literatury przedmiotu; (II) Metodologia badań własnych, (III) Edukacyjna skuteczność optymizmu w świetle badań własnych, (IV) Modelowa integracja wyników badań oraz (V) Dyskusja ogólna. Każdą z tych części ocenię osobno, podtrzymując lub modyfikując swoje poprzednie oceny, oczywiście nowe części są oceniane po raz pierwszy.

Przegląd literatury przedmiotu. Podtrzymuję swoją poprzednią bardzo pozytywną ocenę pierwszej części przeglądu. Doktorant kompetentnie opisuje kwestie dotyczące optymizmu (optymizm życiowy, optymizm edukacyjny, znaczenie optymizmu w edukacji oraz rozwój personalny optymizmu). Również jasno jest opisany konstrukt edukacyjnej wartości dodanej osiągnięć uczniów – interesujący konstrukt teoretyczny i metodologiczny autorstwa prof. Niemierko. Dobrze opisane są też konstrukty motywacyjne w dziedzinie kształcenia (w tym bardzo istotna w literaturze edukacyjnej kwestia tzw. zacięcia (w literaturze polskiej angielski termin „grit” tłumaczony jest często jako upór; zgadzam się z Doktorantem, że zacięcie jest lepszym określeniem) oraz kwestie przystosowania szkolnego.

Druga część przeglądu została znacząco poprawiona poprzez dodanie dokładniejszego opisu modeli teoretycznych, dotyczących w szczególności modeli ścieżkowych, z których wynikają w szczególności modele mediacyjne i moderacyjne. W szczególności, zgodnie z moją sugestią, doktorant dokładnie omawia model ścieżkowy zawarty w klasycznej pracy Hoya i in. (2006) dotyczącej optymizmu edukacyjnego.

Metodologia badań własnych i analizy statystyczne. Podtrzymuję pozytywną ocenę dotyczącą wstępnego opisu metod i narzędzi badawczych. Rozprawa doktorska została w znaczący sposób poprawiona jeśli chodzi o przedstawienie bardziej zintegrowanych hipotez w oparciu o metody wielozmiennowe. Zostały sformułowane oraz poprawnie statystycznie przetestowane trzy modele ścieżkowe integrujące wyniki tego programu badawczego. Przeprowadzono profesjonalnie analizy czynnikowe (eksploracyjną i confirmacyjną), dzięki czemu wykazano, że w warunkach polskich skala optymizmu edukacyjnego ma strukturę dwuczynnikową.

Zastanawiam się na kierunku zakładanej zależności, że optymizm edukacyjny uczniów jest predyktorem zacięcia (uporu), które prowadzi do zwiększenia osiągnięć szkolnych. Być może są to zależności o charakterze sprzężenia zwrotnego (nakręcającej się spirali) – optymizm zwiększa zacięcie, zacięcie i towarzyszące mu osiągnięcia na kolejnym etapie edukacyjnym zwiększają optymizm ucznia, co dalej zwiększa zacięcie itd. Jestem ciekaw opinii doktoranta w tej kwestii w oparciu o istniejące badania w tym zakresie.

W mojej ocenie pewną słabością tej rozprawy pod względem statystycznym pozostaje nadmiar zwykłych korelacji i prostych analiz regresji, które dodają niewiele nowych informacji do wyników bardziej zintegrowanych analiz statystycznych w postaci modeli ścieżkowych.

Modelowa integracja wyników. Ten nowy rozdział dobrze podsumowuje wyniki analiz ścieżkowych. Poprawienie elementów teoretyczno-metodologicznych i statystycznych tej rozprawy oraz uzyskanie szeregu ciekawych oraz istotnych statystycznie zależności, daje moim zdaniem duże szanse publikacji najważniejszych wyników tego programu badawczego w dobrym międzynarodowym piśmie z problematyki psychologii edukacyjnej.

Pewną wadą, którą warto skorygować przy próbach publikacji, jest nadmierna szczegółowość przewidywanych zależności w modelach ścieżkowych zawarta w hipotezach. Nie sposób przewidzieć w modelowaniu wielozmianowym, które z wielu zmiennych umieszczonych w modelu będą istotnymi predyktorami efektów bezpośrednich i pośrednich. W przewidywaniach należy więc określić przewidywania dotyczące tylko kilku kluczowych zmiennych (ugruntowane na podstawie literatury przedmiotu), zaś pozostałe umieścić jako zmienne o charakterze eksploracyjnym, których rola dopiero się ujawni po przeprowadzeniu analiz statystycznych.

Dyskusja ogólna. W skorygowanej wersji rozprawy dyskusja ogólna jest odpowiednio rozwinięta, dobrze podsumowuje rolę optymizmu edukacyjnego i powiązania tego konstruktu z innymi ważnymi zmiennymi dla przystosowania uczniów i ich osiągnięć szkolnych.

Ogólne konkluzje.

Rozprawa doktorska mgr Piotra Modzelewskiego p.t. „*Edukacyjna skuteczność optymizmu*” zawiera interesującą i oryginalną propozycję uwzględnienia roli optymizmu edukacyjnego jako ważnego predyktora osiągnięć szkolnych uczniów oraz ich przystosowania do warunków szkolnych. Część teoretyczno-metodologiczna i statystyczna skorygowanej rozprawy jest zdecydowanie poprawiona i spełnia wszystkie standardy dla rozprawy

doktorskiej z zakresu psychologii edukacyjnej. Zgadzam się z Doktorantem i Promotorem, że najbardziej wartościowym wynikiem tego programu badawczego jest rozszerzona kontynuacja pionierskich badań Duckworth w warunkach polskich, wskazująca, że optymizm edukacyjny jest kluczowym predyktorem zacięcia, które z kolei warunkuje poziom osiągnięć szkolnych.

W ogólnej konkluzji, zdecydowanie pozytywnie oceniam skorygowaną wersję rozprawy doktorskiej mgr Piotra Modzelewskiego o z pełnym przekonaniem stwierdzam, że rozprawa spełnia wszystkie warunki ustawowe o stopniach naukowych. W mojej ocenie w poprawionej wersji jest to bardzo wartościowa i nowatorska rozprawa doktorska w dziedzinie psychologii edukacyjnej i wnioskuję o dopuszczenie do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Gregor Spelch